

SWC : 25236

DAO : 942/064/65

Association of Private Medical & Dental College of Nepal

(Estd. 2064 BS)

Executive Committee

President:

Dr. Gyanendra Man Singh Karki
Birat Medical College, Biratnagar
Mobile: 98511-36460
Email: gkarms09@gmail.com

Vice- President:

Dr. Buddhi Man Shrestha
Kantipur Dental College, Kathmandu
Mobile: 98510-23469
Email: kdchbm@gmail.com

General Secretary:

Mr. Bhim Bahadur Chand
Nobel/Kathmandu Medical College/
People's Dental College & Hospital
Biratnagar/ Kathmandu
Mobile: 98413-28729
Email: bhimbchand@gmail.com

Treasurer:

Mr. Shanta Raj Batas
Manipal Medical College, Pokhara
Mobile: 98560-20829
Email: shanta@batas.com

Members:

Dr. V. Natraj Prasad
College of Medical Sciences,
Bharatpur
Mobile: 98015-98015
Email: natrajyoga@yahoo.com

Mr. Khuma Prasad Aryal
Universal College of Medical Sciences
/ Gandaki Medical College
Bhairahawa/ Pokhara
Mobile: 98510-37017
Email: md@ucms.com.np

Mr. Ashish Thapa
Kist Medical College, Kathmandu
Mobile: 98510-45650
Email: thapaashish@hotmail.com

Mr. Gopal Bahadur Pokharel
Lumbini Medical College/
Devdaha Medical College
Palpa/ Butwal
Mobile: 98570-20149
Email: lmcpalpa@gmail.com

Mr. Sriprasert Pandey
Janaki Medical College
Email: sriprasert.jmc@gmail.com
Mob: 98010-73075

Advisors:

Dr. Suresh Kumar Kanaudiya
Dr. Harish Chandra Neurane
Dr. Bhola Rijal
MD. Basuridin Ansari

च.नं. २०८१/०८२/०२

मिति: २०८१/०४/०७

श्रीमान् माननीय शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रीज्यु,
श्री विद्या भद्राईज्यु,
शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय,
सिंहदरबार, काठमाडौं, नेपाल।

विषय: नेपालमा चिकित्सा शिक्षाको अध्ययन अध्यापन सहजिकरण गर्ने सम्बन्धमा।

महोदय,

हाल नेपालमा रहेको चिकित्सा शिक्षाको अध्ययन अध्यापन सम्बन्धी निम्न बमोजिमको विषयहरूमा यहाँको ध्यानाकर्षण गराउनका साथै यहाँको साथ र सहयोगको अपेक्षा गर्दछौं।

विषय १ : विदेशी विद्यार्थीको सिट वृद्धि र भर्ना प्रक्रिया सहजिकरण सम्बन्धमा।

नेपालमा चिकित्सा शिक्षा अध्ययन गर्न अस्ट्रेलिया, भारत श्रीलंका, माल्दीभस, अमेरिका, लण्डन, दक्षिण अफ्रिका लगाएतका विभिन्न देशहरूबाट विदेशी विद्यार्थी आउने गरेका छन्। जसमध्ये ९५ प्रतिशत विद्यार्थी मित्रराष्ट्र भारतबाट नै आउने गरेका छन्। हरेक वर्ष भारतको National Board Exam NEET परिक्षा उर्तिर्ण गर्ने विद्यार्थीको संख्या करिब १० लाख रहने गरेको छ, तर उर्तिर्ण गर्ने विद्यार्थीको १० प्रतिशत भन्दा कम सिट भारतमा रहेकोले प्रायले विदेशी चिकित्सा शिक्षा रुचाउने गरेको देखिन्छ र उक्त ९ लाख विद्यार्थी मध्ये १०,००० विद्यार्थीमात्रै पनि नेपालमा ल्याउन सकिएमा देशमा भारतीय रुपिया रु १०,००० करोड वार्षिक अर्थतन्त्रमा टेवा पग्ने सम्भावना रहेको छ।

यसका लागि नेपालमा संचालनार्थ प्रत्येक मेडिकल कलेजलाई प्रति कलेज २०० विदेशी सिट निर्धारण गरेमा माथि उल्लेखित सम्भावनालाई वास्तविकतामा परिणत गर्न सकिनेछ। यसका साथै यसो गर्नाले २० प्रतिशत जेहेन्दार तथा गरीब नेपाली विद्यार्थीलाई छात्रवृत्तिमा नेपाल सरकारको बिना कुनै अनुदान निः शुल्क अध्यापन गराउन नेपाली मेडीकल कलेजहरूको क्षमताको पनि अभिवृद्धि हुन्छ।

नेपाल सरकारको २०७९/०८० को बजेट बक्तव्यमा स्वास्थ्य शिक्षामा प्रमाणपत्र तहदेखि विशिष्टकृत उच्च शिक्षासम्मको अध्ययनलाई सहज बनाउन भर्ना संख्या, भर्ना प्रक्रिया र संस्थागत व्यवस्था सम्बन्धमा आवश्यक कानूनी प्रवृद्ध गरिने र स्वास्थ्य शिक्षा उपलब्ध गराउन शिक्षण संस्थाहरूले वर्षको दुई पटक विद्यार्थी भर्ना गर्ने गरि क्षमता विकास गरिने भनि उल्लेख गरिएको छ। उक्त बजेटको स्वास्थ्य शिक्षा उपलब्ध उराउने शिक्षण संस्थाहरूले वर्षको दुई पटक विद्यार्थी भर्ना गर्ने गरि क्षमता विकास गरिने निर्णय कार्यान्वयन गर्न सके नेपालले चिकित्सा शिक्षाको लागि रुचाइएको गन्तव्यको रूपमा सावित हुन सक्नेछ।

४	क्यानडा	२५१६
५	जापान	८१४६
६	कोरिया	२६४३

- हाल नेपालमा ७८ कलेज बन्द भएका छन जम्मा सख्या ४००० को हाराहारीमा विद्यार्थीहरु नर्सिङ शिक्षाबाट बञ्चित हुनुपर्ने अवस्था आएको छ । नितिगत तहमा नर्सिङ शिक्षाको बारेको महत्व र नर्सिङ जनशक्तिको आवश्यकता र डाक्टर तथा अस्पतालका आवश्यक नर्सको अनुपातको कुनै पनि निकायबाट आवश्यक छपफल तथा निति नियम कार्यन्वयन नगरि हचुवाको भरमा डिप्लोमा तहको नर्सिङ कार्यक्रम बन्द गरिदिदा आगामि बर्षहरुमा नेपालमा दक्ष नर्सिङ जनशक्तिको अभाव हुने कुरा नकार्न सकिदैन । भएका नर्सिङ जनशक्ति विदेश जाने र नयाँ उत्पादन नहुने हो भने निकट भविश्यका विदेशबाट नर्सिङ जनशक्ति ल्याई विरामीको सेवा दिनु पर्ने अवस्थाको सिर्जना हुन जान्छ जसले गर्दा विरामीको उपचारको खर्च एवं राष्ट्रको ढुकटी समेत बाहिर जाने अवस्था छ ।
- चिकित्सा प्रभावकारी बनाएर लानुपर्ने दायित्व सम्माननिय प्रधानमन्त्री ज्यूको अध्यक्षतामा रहेको चिकित्सा शिक्षा आयोगको क्षेत्राधिकार भित्र आईसकेको छ जुन नेपाल सरकारको बजेट बक्तब्य मा समेत उल्लेख गरिए जस्तै अध्ययनरत विद्यार्थी एवं अभिभावक र मेडिकल, डेन्टल, नसिङ्ग एवं प्यारामेडिकल कलेको हितमा रहेने गरि छ माथि उल्लेखित विषयबस्तुलाई ध्यान राखि यसै शैक्षिक बर्षबाट दुईवटा Session संचालन गर्न अनुमति प्रदान गर्दै नेपाललाई चिकित्सा शिक्षाको गन्तव्य (Hub) को रुपमा विकास गर्न, नेपालीलाई देशमै गुणस्तरिय शिक्षा पाउने अवसर मिलाउन, गुणस्तरिय स्वास्थ्य सेवा जनता सम्म पुऱ्याउन र गुणस्तरिय शिक्षा एवं सेवाका लागि वैज्ञानिक ढंगबाट शिक्षण शुल्क र सीट संख्या निर्धारण गरि इमान्दारी पूर्वक निजी सस्था संचालन गर्ने वातावरण बनाई दिन चिकित्सा शिक्षा आयोगलाई निर्देशन प्रदान गरिदिनुहुन र नेपालमा चिकित्सा शिक्षाको राम्रो वातावरण बनाउन सहयोग गरिदिनुहुन विनम्र अनुरोध गर्दछौ ।

निश्कर्ष :

- ❖ नेपालमा हाल जम्मा चिकित्सा विषयका ७६५९ (MBBS को १८९५, BDS को ५६०, B.Sc Nursing को १३५०, BNS को १३१० र अन्य प्यारामेडिकल विषयहरूको २५४४) सिट सख्या तोकिएको छ र सोहि अनुसार २२४९ जना विद्यार्थीले छात्रावृत्तिमा अध्ययन गर्ने अवसर पाएका छन् । करिव ४०,००० को हाराहारीमा चिकित्सा शिक्षा पठने इच्छा राखि चिकित्सा शिक्षा आयोगबाट लिईने प्रवेश परिक्षा सामेल भएता पनि नेपालमा पढने अवसर नपाउदा वार्षिक ५००० विद्यार्थीहरू चिकित्सा शिक्षा अध्ययनका लागि विदेश जाने गरेका छन् सो विद्यार्थीहरूलाई देशमै संचालित मेडिकल, डेन्टल तथा प्यारामेडिकल कलेजहरूलाई ब्यवस्थित बनाईनुका साथै आवश्यकता अनुसार थप मेडिकल कलेजहरू संचालन गरी पढ्ने वातावरण तयार गरी विदेशिनुपर्ने बाध्यताबाट मुक्त गर्न सकिने ।
- ❖ एम.बि. बि.एस , बि.डि.एस, नर्सिङ, लगाएत अन्य प्यारामेडिकल कार्यक्रममा वार्षिक १५०० विद्यार्थीहरू विदेशीएका छन् जसबाट विद्यार्थीले कलेजमा तिर्ने शिक्षण शुल्क, खाने, बस्ने तथा अन्य सम्पूर्ण खर्चसहित वर्षेनी अबौं विदेशिने गरेको रकम नेपालमा रोक्न सकिने । यसरी शैक्षिक क्षेत्रबाट विदेशीने रकम हाराहारी पन्ध्र अर्वको हाराहारीमा हुन आउछ ।
- ❖ हाल सम्पूर्ण शैक्षिक कार्यक्रमा १५००(पहिलो बर्ष देखि अन्तिम बर्ष सम्म) विद्यार्थी पढाउने मेडिकल कलेजले १२००-१५०० जना कर्मचारीलाई रोजगारी दिएको र सो १५० बाट १०० सिटमा विद्यार्थी भर्ना घटाउँदा एउटा मेडिकल कलेजले कम्तिमा ४०० कर्मचारी हटाउँदा, १८ वटा मेडिकल कलेजले ४०० का दरले ७२०० कर्मचारीहरूलाई बेरोजगार हुनबाट बचाउन सकिन्छ ।
- ❖ नेपाल जस्तो गरीब मुलुकमा करीब हाल स्नातक तहमा २२४९ को हाराहारीमा चिकित्सा विधाका विभिन्न विषयमा जना गरीब तथा जेहन्दार विद्यार्थीहरूलाई चिकित्सा आयोगबाट छात्रावृत्तिमा छनौट गरी पढाइरहेको सन्दर्भमा हाल वार्षिक दुई सेसनमा कक्षा संचालन गर्न सकिएमा ४००० जना गरीब तथा जेहन्दार विद्यार्थीहरूले निःशुल्क छात्रवृत्तिमा मेडिकल, डेन्टल,नर्सिङ, तथा प्यारामेडिकल विषय पढ्ने सम्पूर्ण अवसर बनाउन सकिने र सरकारमा समेत मेडिकल शिक्षाको लगानिमा आर्थिक भार कम हुने ।

- ❖ नेपाल सरकारको मिति २०८०/०२/०४ गते प्रस्तुत गरिएको निति तथा कार्यक्रको बुदा न १४१ मा “मेडिकल कलेजहरुलाई पूर्ण क्षमतामा संचालन गरिने छ । आगामि पाच बर्षका लागि चिकित्सा क्षेत्रका विभिन्न विधामा मुलुकलाई आवश्यक पर्ने जनशक्तिको आकलन गरि तदअनुरूप पठन पाठनको ब्यवस्था गरिनेछे” भनि उल्लेख गरिएका सन्दर्भमा सरकारी स्तरबाट हाल संचालन गर्न लागिएका मधेश स्वास्थ्य बिज्ञान प्रतिष्ठान, गेटा स्वास्थ्य बिज्ञान प्रतिष्ठान, राप्ती स्वास्थ्य बिज्ञान प्रतिष्ठान, कर्णाली स्वास्थ्य बिज्ञान प्रतिष्ठान लगाएतका मेडिकल कलेज स्थापना गर्न प्रति संस्था १० अर्व भन्दा बढि लगानि गरेता पनि बषौ सम्म दक्ष जनशक्ति र अध्याधुनिक उपकरणबाट स्वास्थ्य सेवा र गुणस्तिरिय शिक्षाको सुनिश्चतता हुन सकेको छैन । हालको अवस्थामा संचालित सरकारी तथा निजि मेडिकल कलेजहरुलाई ब्वस्थित गरि बार्षिक दुई सेसनमा कक्षा संचालन गर्न सकिएमा तत्काल राज्यको ढुकुटीलाई अन्यत्र थप ब्यवस्थित गरि अर्थतन्त्र थप मजबुत गराउन सकिन्छ ।
- ❖ देशलाई चाहिने प्राविधिक दक्ष जनशक्ति मेडिकल कलेजबाट उत्पादन हुँदै आइरहेका छन र सम्पूर्ण मेडिकल कलेजहरुले आवश्यक भौतिक पूर्वाधारहरु समेत तयार गरिसकेता पनि बिगत केहि बर्ष देखि ब्यक्ति बिपेशको स्वार्थ र बिदेश बिद्यार्थी पठाउने एजेन्टको दवामा बार्षिक एम.बि.बि.एसमा अधिकतम १००, BDS तर्फ ५०, नर्सिङ तथा अन्य प्यारामेडिकलमा ४० को संख्यामा सिमित गरिएको छ । तसर्थ चिकित्सा बिधाका सम्पूर्ण कार्यक्रमहरुलाई २ वटा session मा पूर्वाधार र भौतिक संरचनाको आधारमा संचालन गर्ने गरि प्रति session १००/१०० सिट संख्या भर्ना गर्ने ब्यवस्था गर्न सकिएमा बिद्यार्थीले स्वदेशमानै अध्ययन गर्न पाउनुका साथै नेपालको अर्थतन्त्रमा समेत थप सुधार ल्याउन सकिन्छ ।
- ❖ प्राविधिक शिक्षा तथा ब्यवसायिक तालिम परिषद (सि.टी.ई.भि.टी) को प्रमाण पत्रतहको नर्सिङ कार्यक्रम , स्नातक तहको बि.एस्सी कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाई नर्सिङ जनशक्ति थप गरि बिगतका दिनहरुमा जस्तै आगामि दिनहरुमा समेत स्वदेश तथा बिदेशमा नर्सिङ जनशक्तिको ब्यवस्थापन गर्न आवश्यक रहन आएको छ । बिद्यार्थी भर्ना संख्यालाई बृद्धि गरि पूर्वाधारको आधारमा प्रत्येक शैक्षिक कार्यक्रममा १०० जना सम्म बिद्यार्थी भर्ना गर्न सकिएमा आगामि दिनहरुमा नर्सिङ जनशक्तिको अभाव हुनबाट केहिमात्रामा राहत हुने देखिन्छ ।

- ❖ चिकित्सा बिधाका सम्पूर्ण कार्यक्रमहरुलाई २ वटा session मा संचालन भएमा नेपाल सरकारको निति नियमा उल्लेख गरिए बमोजिम सरकारी स्तरबाट मात्र नभई निजि लगानिमा संचालित मेडिकल कलेजहरुले संचालन गरेका अस्पतालबाट समेत न्युनतम शुल्कको आधारमा जनताको स्वास्थ्य उपचार गर्न सकिन्छ ।
- ❖ चिकित्सा बिधाका संकाय बाहेकका अन्य विभिन्न कार्यक्रमहरु जस्तै व्यवस्थापन, इन्जिनियरिङ्ग, मानविकी आदि जस्ता कार्यक्रमहरु संचालन भएका कलेज/क्याम्पसहरुमा एल.के.जी., नर्सरी देखि सुरु गरि १२ कक्षा , स्नातक र स्नाकोत्तरसम्म पठन पाठन हुन सक्ने व्यवस्था कायमै छ तर हाल चिकित्सा शिक्षा ऐनको अपब्याख्या गरि स्नातक र स्नाकोत्तर तहका शैक्षिक कार्यक्रम संचालन गर्ने शिक्षण सस्थाले पि.सि.एल लेभलका कार्यक्रममा संचालन गर्न नपाउने गरि चिकित्सा शिक्षा आयोगका पदाधिकारीहरुले गरेका विदेश पलाएन गराउने निति अत्यन्त निन्दनिय छ तसर्थ स्वास्थ्य संकायमा प्रमाणपत्र तह र स्नातक तह एउटै कलेज/क्याम्पसमा पढाई हुने ब्यवस्था गरिनु आवश्यक छ ।
- ❖ हालको चिकित्सा शिक्षा आयोगको भर्ना प्रक्रिया अनुसार बिद्यार्थीहरुको स्थानिय तहमा अध्ययन गर्न पाउने अधिकार बञ्चित भएको छ साथै आफ्नो बसोबास गरेको स्थानमा पठन नपाउदा हेस्टेलमा बस्नु पर्ने र परिवारबाट समेत टाढा हुनुपर्ने बाध्यता रहेको छ । प्यारामेडिकल तथा नर्सिङ अध्ययन गर्ने बिद्यार्थीको स्थानिय कलेजमा पढन नपाउदा बस्ने खाने खर्च जोडदा पढाई खर्चको दोब्बर खर्च हुन आएको छ । खर्चको अलवक परिवारबाट अलग भई बसेर पठन पाठन गर्दा कतिपय बिद्यार्थी मानसिक रोगको सिकार सम्म बनेका यथार्थ घटनाहरु छन । परिवारबाट अलग भएर बस्न नसक्दा प्रत्येक वर्ष करिव १ प्रतिशत भर्ना भएका बिद्यार्थी कलेज छाड्न बाध्य छन । तसर्थ एम.बि.बि.एस, बि.डि.एस र स्नाकोत्तर तहका शैक्षिक कार्यक्रम बाहेक अन्य कार्यक्रमहरुलाई चिकित्सा शिक्षा आयोगको प्रवेश परिक्षा पश्चात बिद्यार्थीलाई मेरिटका आधारमा भर्ना गराई चिकित्सा शिक्षा आयोग र सम्बन्धित विश्वविद्यालयको निगरानिमा अनलाइन प्रणली मार्फत सम्बन्धित कलेजहरुलाई भर्ना गर्ने अनुमति प्रदान गरिनु उपयुक्त हुन आउछ ।
- ❖ चिकित्सा शिक्षा आयोगको निर्णयका कारण प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम परिषद (सि.टी.ई.भि.टी) को प्रमाण पत्रतहको नर्सिङ्ग कार्यक्रम संचालनमा पूर्ण रोक लगाइयो जसका

यो मौका को फाईदा लिदै नेपालका दक्षिणी र पूर्वी (भारत) सिमाहरु पानी ट्याङ्की, सिलीगुडी, गलगलिया, पूर्णिमा, फारविसगंज रक्सौल, जयनगर, सुनवल (सुनैली) आदि स्थानहरुमा भारतमा नभएको स्टाफ नर्स (प्रमाण पत्र तह) को पाठ्यक्रमलाई नेपालकै सि.टी.ई.भि.टी को पाठ्यक्रम अनुसार बनाई १५७ बिन अस्पताल संचालन गरि प्रयोगात्मक शिप सिकाई बिना शैद्धान्तिक अध्ययन मात्र गराउने गरि नर्सिङ्ग कलेज यो तीन वर्षको अवधिमा संचालनमा आएका छन् । अध्ययन पश्चात आउने ति बिद्यार्थीले दिने सेवा के कस्तो होला त्यो बिषयमा स्वास्थ्य क्षेत्र तुरुन्तै सजक भई तुरुन्त शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम परिषद (सि.टी.ई.भि.टी) को प्रमाण पत्रतहको नर्सिङ्ग कार्यक्रम संचालन गर्न निर्देशन दिन जरुरत छ ।

❖ नेपालको स्वास्थ्य क्षेत्रलाई मध्यनजर गर्नेहो भने हाल सम्म पनि नेपालका ग्रामिण भेगमा ५१,००० महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविकाले स्वास्थ्य सेवा दिदै आएका छन् भने नेपालका कतिपय स्थानिय तहमा सि.एम.ए, अएव, हेल्थ असिष्टेन्टले सेवा दिदै आएका छन् । शहरी क्षेत्रका हुन वा सरकारी क्षेत्रका हुन अधिकाशं स्वास्थ्य संस्थाहरुमा आजको दिनमा ७० प्रतिशत भन्दा बढि नर्सिङ्ग, रेडियोग्राफर, ल्याव टेक्निसिएन, फिजियोथेरेपिष्ट लगाएतका जनशक्तिले सेवा प्रदान गरेको यथार्थलाई कसैले नकार्न सकिदैन तसर्थ हाल नेपालबाट शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम परिषद (सि.टी.ई.भि.टी) को प्रमाण पत्रतहको कार्यक्रमहरुलाई निरन्तरता दिनतर्फ सरकारले आवश्यक पहल गर्नु उचित हुन आउछ ।

